

Wires-Crossed izvješće zajednice

Nacionalno izvješće
Dante
Rijeka, Croatia

**Developing Community Media to Mitigate
the Impact of Fake News**

WIRES-CROSSED Izvešće zajednice, Rijeka, Croatia

Uvod

ERASMUS+ Wires Crossed je dvogodišnji projekt koji se provodi kroz partnerstvo 7 europskih zemalja: Njemačka (coordinator projekta), Cipar, Hrvatska, Italija, Irska, Češka i Poljska. U fokusu projekta je razvoj vještina običnih ljudi koji se suočavaju sa stresom i napetostima današnjeg informacijskog društva, ublažavajući utjecaj lažnih vijesti velikih kampanja usmjerenih na destabilizaciju socijalne kohezije. Iz toga proizlazi cilj ovog projekta: izgraditi medijski okvir zajednice koji opskrbljuje lokalne zajednice sa svim znanjem, vještinama i kompetencijama za razvoj, upravljanje i održavanje medijske usluge lokalnim stanovnicima i iskoristiti će potencijal dostupnih digitalnih i društvenih medijskih platformi da se vrati glas lokalnoj zajednici te promicati koheziju zajednice u suzbijanju epidemije “lažnih vijesti”.

Prvi korak u postizanju toga bila je osmišljavanje i primjena sveobuhvatne sheme revizije zajednice koja se temeljila na najprikladnijim elementima pristupa razvoju zajednice utemeljenih na imovini. Istraživanje provedeno kroz podatke prikupljene unutar zajednice te predstavljanje izvješća zajednice, dio su ovog projekta.

Ovaj dokument predstavlja reviziju zajednice provedene na uzorku od 100 sudionika u Rijeci, Hrvatska. Revizija je provedena u sklopu alata i izvještaja o reviziji Zajednice u okviru projekta WIRES-CROSSED. Niz kvalitativnih i kvantitativnih pitanja uključen je u reviziju kako bi se izmjerile kompetencije i potrebe lokalne zajednice u pogledu IKT-a i medijske pismenosti. Sudionici su bili odrasli - građani, polaznici koji sudjeluju u treningu / obrazovanju, korisnici knjižničnih usluga i sudionici u knjižarskom klubu, kao i iskusni obrazovni profesionalci i treneri nastavnika.

Metodologija rada i prikupljanje podataka

Nakon razvoja i dizajniranja sveobuhvatne šeme, poduzeti su početni koraci za uključivanje zajednice. Javnost se upoznala sa projektom i planiranim aktivnostima putem raznih informacijskih kanala.

Cilj je bio upoznati članove lokalnog tima kroz proces revizije, kao i upoznati ih s upitnicima koje će ispunjavati s lokalnim stanovnicima, tvrtkama i pružateljima usluga. Projektni konzorcij s dopuštenom lokalizacijom u svakoj partnerskoj zemlji zajednički je dizajnirao i pregledao upitnike.

Lokalna akcijska skupina za medije osnovana je radi pomaganja u provođenju revizije zajednice i upoznata je s ciljevima i planiranim rezultatima projekta WIRES CROSSED tijekom zasebnih osobnih sastanaka u siječnju 2020.

Članovi Lokalne akcijske skupine za medije čine: ravnatelj mjesne knjižnice (Niko Cvjetković, voditelj Gradske knjižnice Rijeka), savjetnik za učitelje u lokalnom ogranku Nacionalne agencije za osposobljavanje učitelja (Patrizia Pitacco, savjetnica u AZOO - Agenciji za obrazovanje i nastavnike), godine studentica pedagogije na sveučilištu (Antonela Đermadi, u sklopu obaveznih sati stručnog usavršavanja u Danteu), te nastavnici i voditelji projekata u Danteu (Siniša Smiljanić, Antonela Marjanušić).

Uz internetske kanale za diseminaciju (Facebook, Danteova web stranica), članovi Lokalne medijske akcijske skupine korišteni su za dolazak do mogućih sudionika revizije, prezentirali su im projekt WIRES CROSSED tijekom različitih događanja (treninzi, tečajevi, sastanci knjižničnih klubova, interni sastanci osoblja) i ohrabрили ih da sudjeluju u reviziji.

Slijedeći Vodič za reviziju zajednice prekriven WIRES CROSSED projektom, korišteni su pristupi za razvoj zajednice (ABCD), razvoj zajednice (NBCD) i participativno akcijsko istraživanje (PAR). Prikupljeni su i kvantitativni podaci (zatvorena pitanja) i kvalitativni podaci (otvorena pitanja i intervjui).

U početku se revizija zajednice trebala distribuirati putem interneta, putem Google Forms-a (veza do upitnika koji su sudionici Lokalne medijske akcijske skupine poslali e-poštom), ali zbog neodgovarajućeg broja odgovora (manje od 15%), većina revizije provedena je putem upitnika na papiru (otprilike 65%). Članovi Lokalne medijske akcijske skupine zahvaljujući već planiranim događajima i skupovima, iskoristili su priliku za prikupljanje preostalog broja upitnika za provedbu Revizije (treninzi, tečajevi, predavanja, sastanci klubova, interni sastanci osoblja).

Zbog pandemije COVID-19 i zatvaranja svih institucija i organizacija, konačni uzorak sudionika postignut je putem internetskih audio i video poziva (20%), koje su Danteovi učitelji jezika provodili tijekom mrežnih predavanja.

Analiza podataka, rezultati i glas naroda

Korištene su kvalitativne i kvantitativne metode analize podataka, a o rezultatima se raspravljalo i analiziralo u suradnji s članovima Lokalne medijske akcijske grupe putem e-pošte i Skype videopoziva.

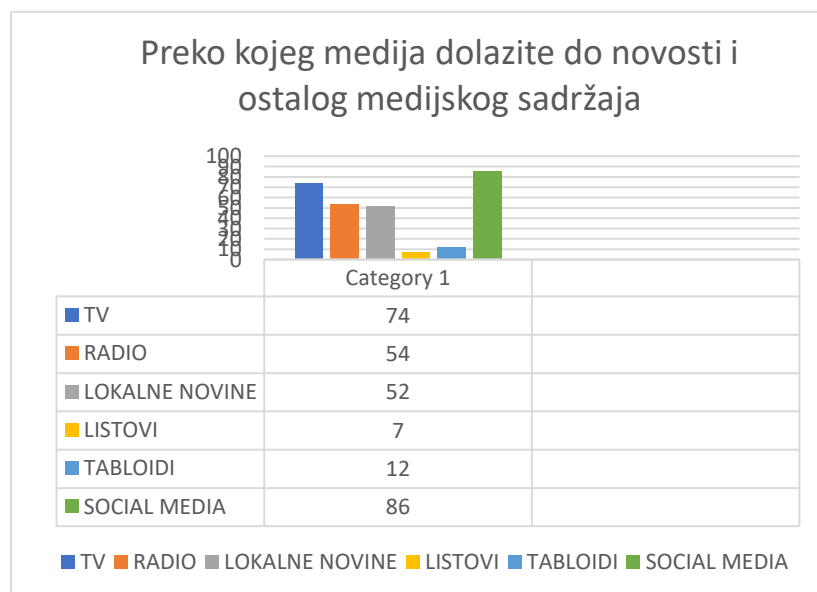
Svi prikupljeni podaci (papir, Google Obrasci, telefonski i videopozivi) uneseni su i analizirani uz pomoć Excela. Grafički prikazi odgovora također su izrađeni putem Excela. Analiza kvalitativnih podataka zahtijevala je postupak povezivanja i identificiranje obrazaca i tema iz 100 prikupljenih odgovora.

Ključne riječi i pojmovi označeni su i broje se u otvorenim odgovorima sudionika kako bi se pronašli uzorci i saželi ih. Tijekom analize izolirani su najčešće i zanimljivi odgovori.

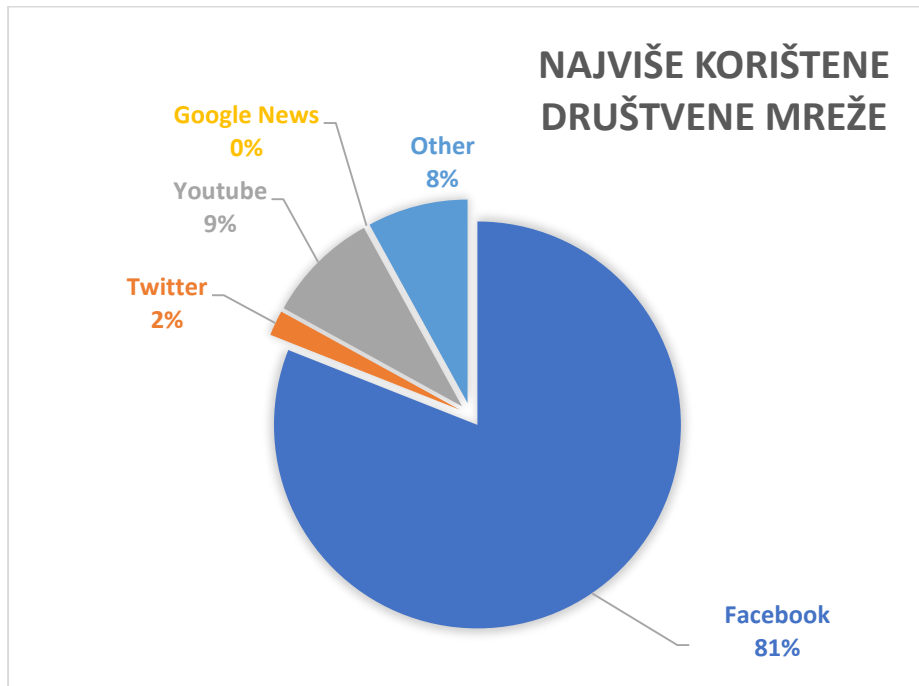
Danteov tim smatrao je zanimljivim koliko su visoko ispitanici označili svoju digitalnu kompetenciju (s obzirom na loše rezultate DESI u Hrvatskoj) i koliko ih je tvrdilo da će podržati stvaranje biltena u zajednici ili internetskog kanala.

Tumačenje podataka dobivenih putem pitanja o medijskoj pismenosti dovelo je do sljedećih rezultata:

Preko 86% ispitanika koristi društvene medije za pristup vijestima i medijskim sadržajima (Sl. 1), što u velikoj mjeri favorizira Facebook (81%) (Sl. 2). Najčešće odabrani tradicionalni medijski kanali su TV (74%), radio i lokalne novine (oba oko 50%).

Slika 1: Novosti i ostali medijski sadržaj

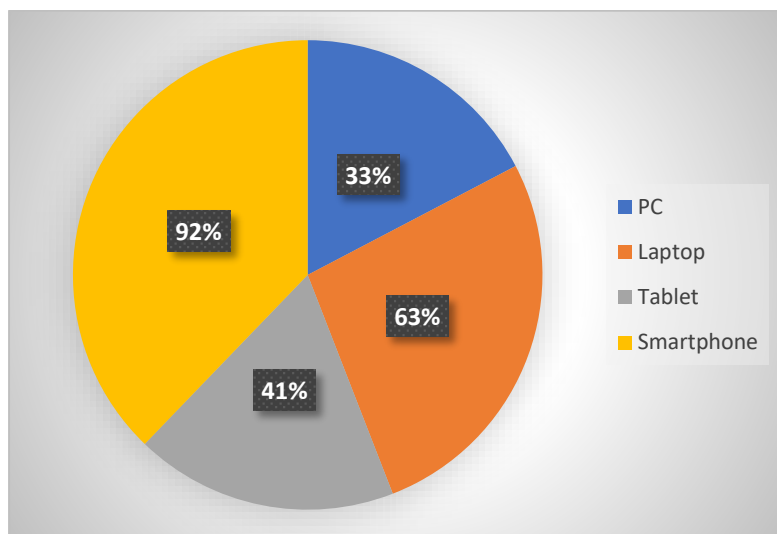

Slika 2: Društvene mreže koje se koriste za novosti o događanjima

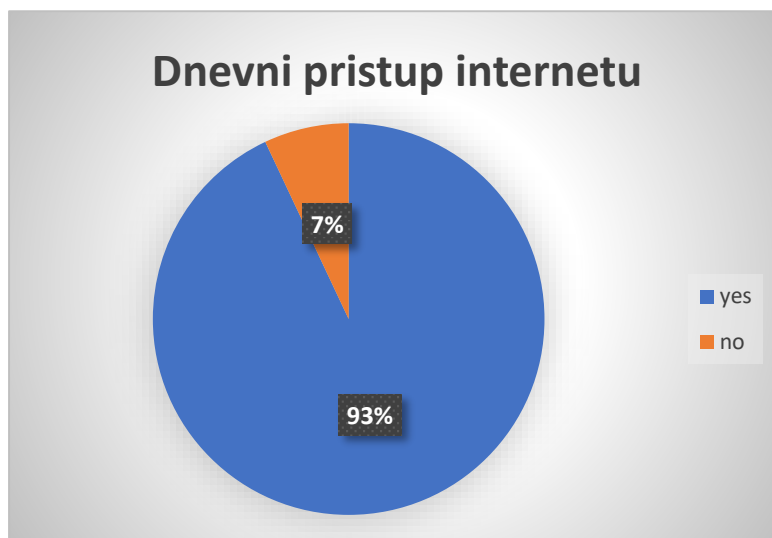
Zanimljivo je napomenuti da, iako su upoznati s pojmom clickbait-KLIK MAMCEM (54% ih je primijetilo da su čuli za taj pojam), većina ispitanika (68%) izjavila je da se zalažu za strategiju clickbaita, navodeći društvene medije i portale kao glavni izvor clickbaita. To je u skladu s nalazom da samo 11% ponekad provjerava izvor medijskog sadržaja koji konzumira, dok većina (65%) nema tu naviku, smatrajući da su novinari i blogeri koje slijede ugledni i ne zahtijevaju provjeru.

Na pitanje Koliko često provjerite izvor medijskog sadržaja koji čitate/vidite, te koliko često provjerite akreditaciju online novinara i blogera, 65 ispitanika je potvrdilo da ne provjeravaju izvore sadržaja koje čitaju i da novinari koje prate imaju reputaciju dobrih novinara za koje nije potrebna dodatna provjera. Određena nezainteresiranost uočena je i kod nekih odgovora poput onoga "ponekad provjerim, ponekada ne", bez danog dodatnog pojašnjenja. Čak 79 % ispitanika, što je velika većina, tvrdi da je svjesna slučajeva lažnih vijesti, ali uglavnom u vezi s političkim pitanjima i izvještavanjem. Desetak odgovora je slično iznijelo stav da ih nije previse briga s obzirom da na to gledaju kao na razonodu.

Tumačenje podataka dobivenih pitanjima o procjeni medijske imovine dovelo je do sljedećih rezultata:

Slika 3: Korištenje uređaja

Slika 4: Internet pristup

Otprilike 92% ispitanika ima pristup pametnom telefonu, a 63% njih prijenosnom računalu (sl. 3). Isti trend je očit u vezi s pristupom internetu (93%) (sl. 4).

Iako su izvijestili o umjereno visokoj razini ICT vještina (14,2% osnovne, 52,2% srednje, 33,6% napredne) i medijske pismenosti (19,5% osnovne, 57,9% srednje, 22,6% napredne), većina ispitanika nije sudjelovala u treningu vezanom za medije, a nekoliko ih je pretraživalo YouTube na temu lažnih vijesti. Samo 7 ispitanika izjavilo je da je radilo za lokalne novine / radio stanice u prošlosti.

Na postavljeno pitanje Da li ste ikada razmišljali da kreirate blog na YouTube kanalu kako biste vlogali o dnevnim aktivnostima, što vas je spriječilo u tome, odgovori su bili sljedeći: većina nikada nije razmišljala o pokretanju bloga ili vloga. Razlozi koje su neki od njih naveli su sljedeći:

"previše vremena potrebno da bi se u potpunosti posvetila tome"

"nemam dovoljno ideja"

"započela sam sa svojim youtube kanalom / vloggingom - uglavnom komunicirajući sa svojom djecom, ali nisam bila dosljedna i s vremenom sam prestala"

"smatram da nisam dovoljno zanimljiv i da moje ideje ne bi bile podržane"

"već postoji itekako velika konkurencija, pa ne znam da li bi mi se isplatilo trošiti vrijeme"

"manjak samopouzdanja je najveća prepreka"

Međutim, iznenađujuće visok broj (81%) podržao bi izradu newslettera u zajednici ili internetskog kanala, a 64% njih tvrdi da je zainteresirano za sudjelovanje u lokalnom medijskom timu. Ispitanici su uglavnom iskazali interes za teme povezane s jačanjem lokalne turističke ponude, sporta, umjetnosti i glazbe.

Tumačenje podataka dobivenih pitanjima o procjeni fizičke imovine dovelo je do sljedećih rezultata:

Više od polovice ispitanika ne poznaje mjesto na kojem članovi zajednice mogu imati pristup informatičkoj mreži i internetu, a samo nekoliko njih spominje Gradsku knjižnicu ili Centar za tehničku kulturu u Rijeci.

Slično tome, većina sudionika također ne poznaje nijednu lokalnu skupinu koja ima pristup medijskoj opremi, a opet navodi Gradsku knjižnicu ili Centar za tehničku kulturu kao moguće izvore.

Ispitanici su dali miješane odgovore na pitanje koja će fizička imovina biti potrebna, ali najčešći odgovori bili su vješt vođa tima, pogon, financijska podrška i tehnička oprema (prijenosna računala i računala).

Zaključak i preporuke za sljedeće korake

Analiza pokazuje kako nedosljednosti u odgovorima ispitanika, tako i potrebu za provedbom projekta WIRES CROSSED u lokalnoj zajednici.

Jedna od glavnih nedosljednosti povezana je s vještinama ICT-a i medijske pismenosti sudionika - dok njihovi zatvoreni odgovori ukazuju na umjereno visok razvoj kompetencija, njihovi otvoreni odgovori otkrivaju ozbiljne nedostatke u njihovom znanju, posebno u vezi s kritičkom evaluacijom medija kojeg konzumiraju i svjesnost lokalnih prilika i podrške u razvoju digitalne pismenosti.

Preporučuje se da se tijekom obuke/treninga više ističu sljedeća područja digitalne kompetencije:

- informacijska i podatkovna pismenost,
- stvaranje digitalnog sadržaja i
- rješavanje problema.

Druga velika nedosljednost povezana je s spremnošću članova zajednice da sudjeluju u projektnim aktivnostima WIRES CROSSED - iako većina tvrdi da bi podržavali novu inicijativu zajednice, njihovi odgovori vezani za njihova prethodna iskustva otkrivaju da bi ih mogle obeshrabriti prepreke poput nedostatka vremena zbog drugih obveza, nisko samopouzdanje, uočene poteškoće i sl..

Preporučuje se korištenje različitih motivacijskih i angažirajućih strategija kako bi se privukli mogući sudionici u projektnim aktivnostima, uzimajući više osobni i podržavajući pristup.

Kako bi podržao angažman zajednice u projektu WIRES CROSSED, Dante planira intenzivnije promovirati projekt putem digitalnih kanala, kao i koristiti članove Lokalne medijske akcijske grupe za informiranje više članova lokalne zajednice o projektu i potaknuti ih da sudjeluju u WIRES CROSSED projektnim aktivnostima.

Wires - Crossed

JUGEND- &
KULTURPROJEKT E.V.

CARDET

CENTRE FOR THE ADVANCEMENT OF RESEARCH
& DEVELOPMENT IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY

ACUMEN
TRAINING

Speha Fresia
SOCIETÀ COOPERATIVA

USTANOVA ZA | ADULT
OBRAZOVANJE | EDUCATION
ODRASLIH | INSTITUTION

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

“The European Commission’s support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.”
2019-1-DE02-KA204-006115